

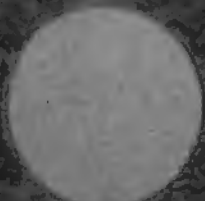
Ishtamurti

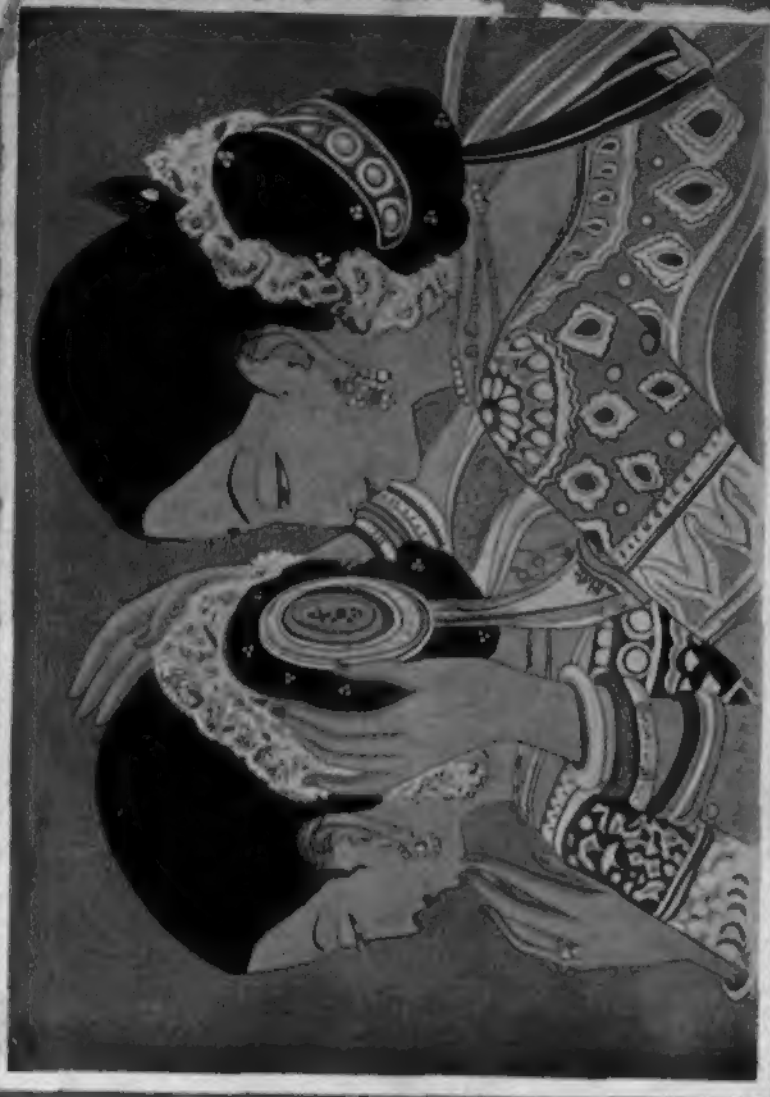
151/36/141
6/1

2432

2432
151/36/141
6/1

Rs. 3/-

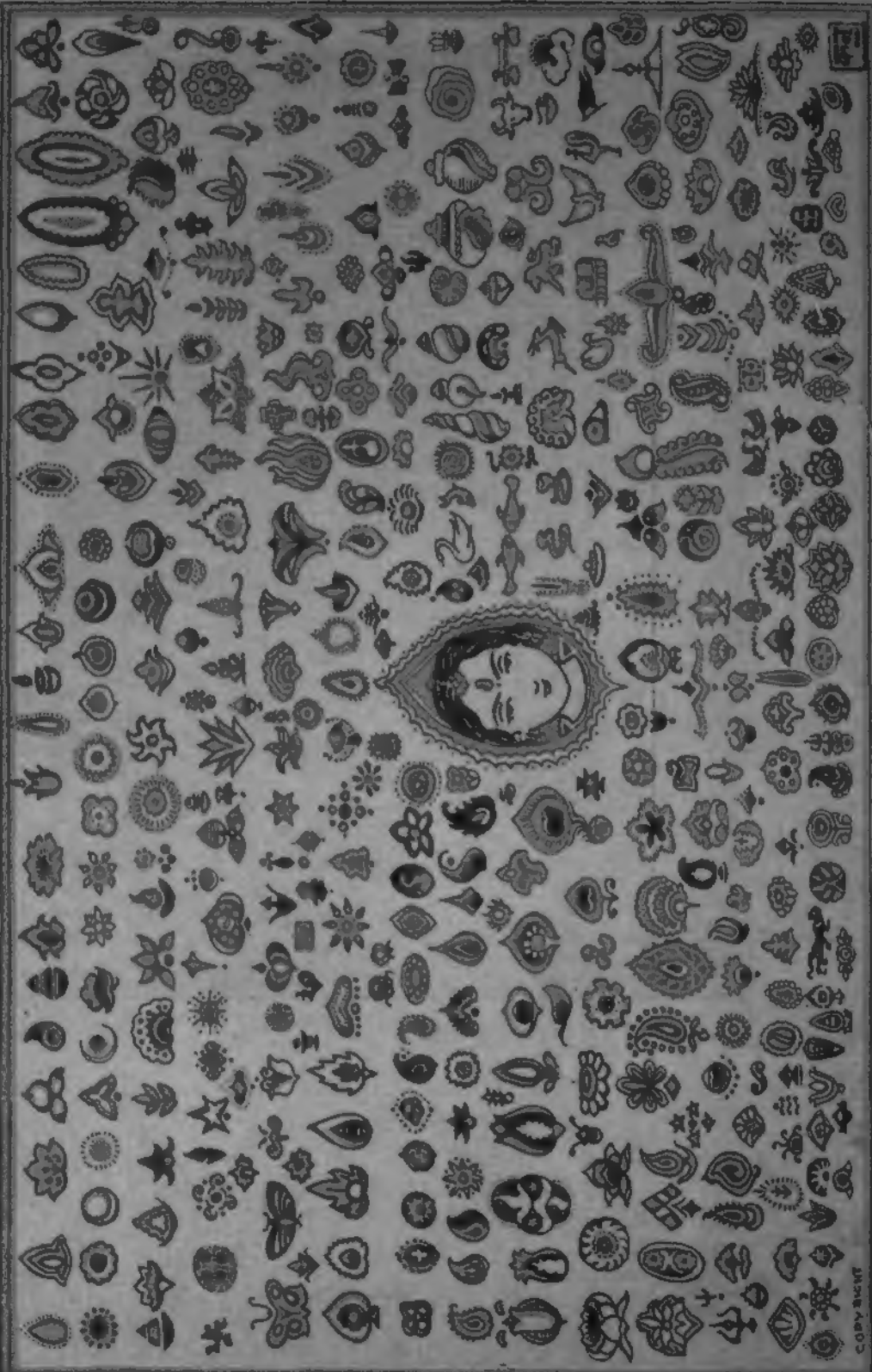
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ પ્રચાલય
[ગુજરાતી કવિપીઠકટ વિભાગ]

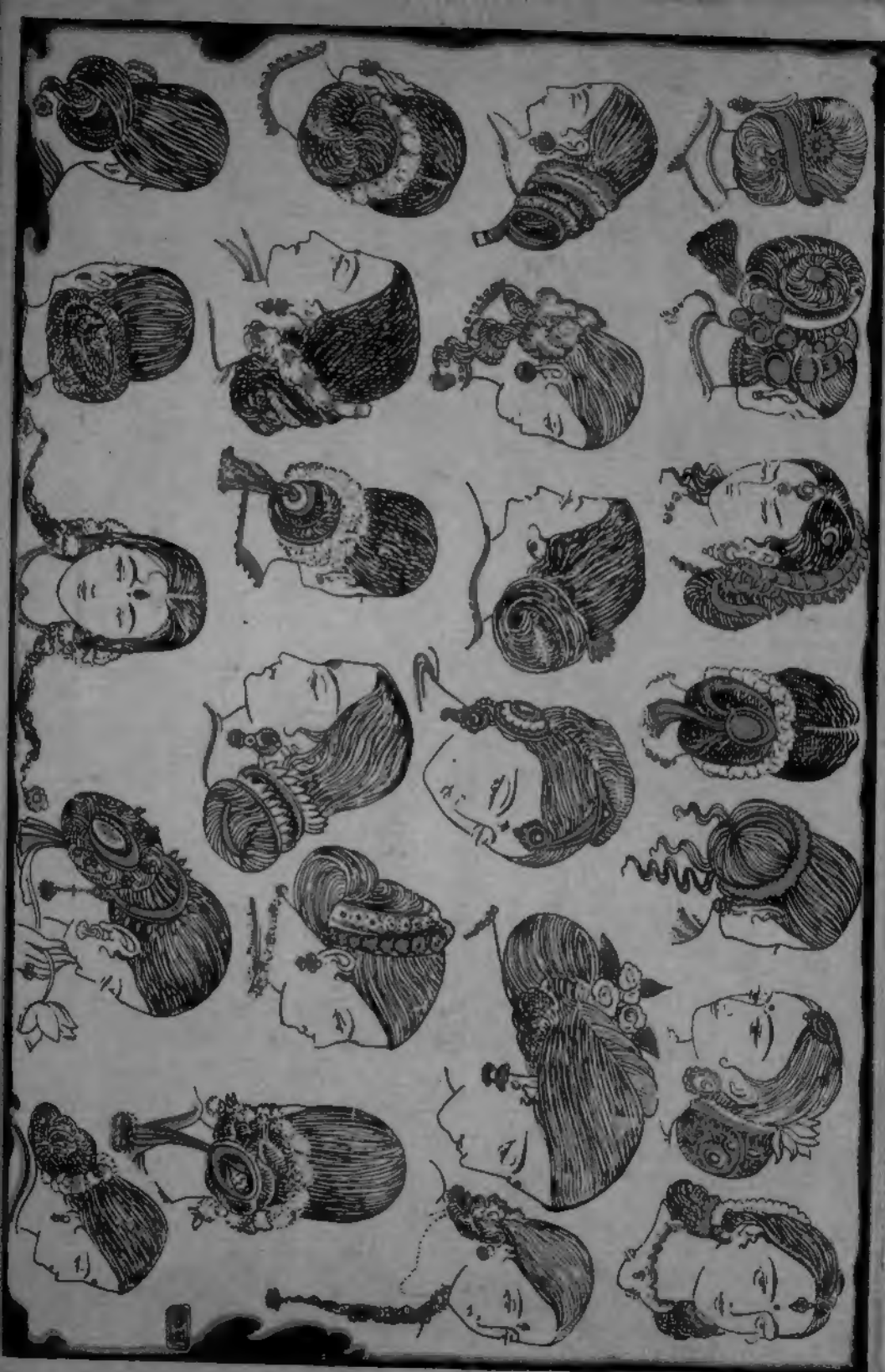
અનુક્રમાંક ૨૪૩૮૨ કિમત

પંક્તિનામ રૂઝનારિઝ

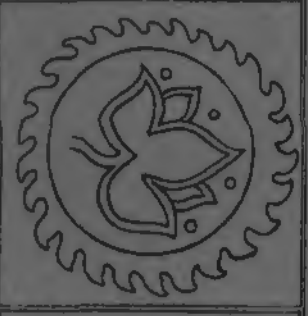
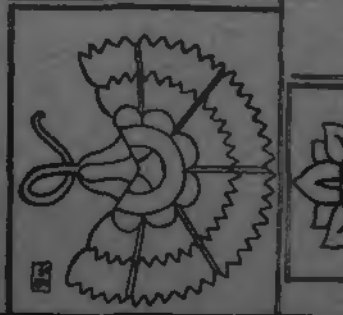
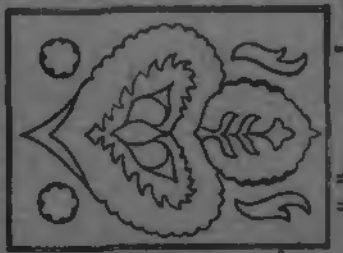
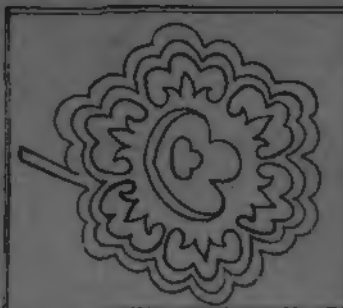
વર્ગીક ૪૪૨

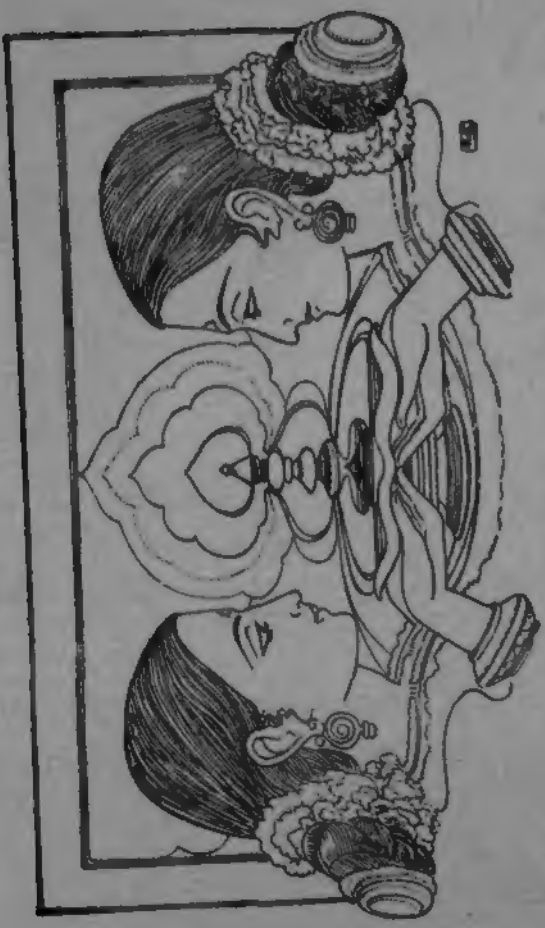

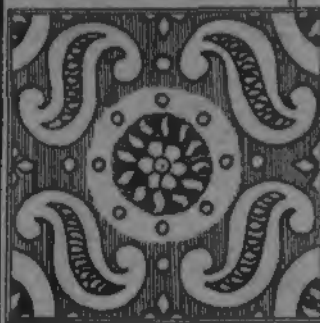

‘શુંનારિશ’ની રસસભર સામગ્રી અહીં પ્રસિદ્ધ થાય છે.

એમ તો શુંનારિશની શુંનારની સાધન-સામગ્રી અપાર છે. તેમાં સુવર્ણનાં કે લીરામણિકાનાં ધરણ્યાં પણ છે અને ત્રિવિધ ભાવનાં વળો પણ છે. મર-શણગારનાં સાધનોનાં પણ દ્રોણ પાર નથી. એ બધાં ઉપર તો એક એક પ્રંથ તૈયાર થઈ છે. પણ અહીં તો કલ્પનની કડીઓની ચાલ નથી, અહીં તો ધીકીનાં શબ્દની યાત્રા છે. અને એવાં શબ્દ તો કેા ભાગ્યવાન તપસ્વી કલાકારને જ સાંપડે છે. આ એક સંગ્રહમાં કલાકારે ઘણાંજ આણ્યું છે; છતાં આપણે કંઈકીએ છીએ કે આપા નિબાલસ સંદર્ભમાં બીજા સંગ્રહો આપી ચુક્યાંનને વધુ સમૃદ્ધ કરે.

હવે આપણા પ્રથમજની વેળા થાય ગઈ. શબ્દો જ્યાં જોવા રસનાં સાગર તરફ સડું સુખેથી ધસે! આનંદો! ત્રિલેખ કરતા બદલા સડું શુંમાર-જેમીએમી ક્ષમા!

સં. ૨૦૦૧ - રેડિયોબારડ

આદલપુરા - બગલાવાડ

બપોળાપુ

દહિને કેળવવાની આવશ્યકતા છે. જાવનું ન ભોમિ કે આપણે ત્યાં શુદ્ધકણ્ઠવાદી આ કળા ચરવનભોજ્ય અને અગ્નિ આદ્ય પ્રત્યસાધ્ય છે, એ એની વિશેષતા છે. એ કલાનો માસતકાર ચિત્રકારોએ અહીં કરાવ્યો છે. સર્વદ અને ચાપડાઓની કલ્પનાકલામાં અવરત ફેર હોય છે-પણ જનને પોતાને પ્રમતી શક્તિમાન આકૃતિઓ આપાંચી ખળી રહે તેમ છે.

શણ્કરાર : [નં. ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૨૯] સૌદર્ભ પ્રત્યેની વાંછા એ તો માનસ્તવની ચોટમાં ચોટી આભિવ્યક્તિ છે શું બી કે શું પુરુષ, સદુ સદા આરો દેખાવોની પ્રવૃત્તિ કરે છે. ચિત્રકાર દેવતી શણ્કરાર માટે આટલાટલી આકૃતિઓ આપ્યા પછી શાન્ત સૌદર્ભની એક સંસ્કૃત્ય જીબી આપણી સામે રજા કરે છે. એ સૌદર્ભની જીબીમાં ત્યાગાવરત સૌદર્ભ છે, દાઢીય નથી. પ્રકૃતિએ આપેલ સૌદર્ભતનને કચડી નાખવાની તરીકે પશુ ચિત્રકારાવાની એમાં આશોજના છે. ફૂટી વેણીના દેશકસાપ, તાલી એવા પશુ સુભય પુણવેણી, કલામય ચણિયે, દાઢિ ન કિપવતેવેલી તારા-દીપકીવાળા કમખા તે ચાઈં આટલું, સૌદર્ભની કાશ્વિની એ સૌકામ્યની પશુ સંજ્ઞાનજની વાંછા ન કરતી હોય તેમ, અર્દીસમાં પોતાનું કાવરુષ નિહાળતી ચંદ્ર આલેખા રહી છે છત્રનું મધું સંગ્રીત જલે એના શ્રવણપટ પર અકલાઈ રહ્યું છે, અને પોતનનો આઠો રસ પીને એ નિષ્ક્રિયકત તેજ સંતોષ અનુભવો રહી છે.

કમળજના કાપે : [નં. ૧૮, નં. ૧૨ની અનુપતિરૂપ] ભરતચૂ થણ વિકામથી અનુપૂર્નિરૂપ આ ચિત્ર આજની સુદરીઓને અત્યંત ભારી નરશે. આજની મનોરથાની અવળ મુંઝવેલો છે : કાપ, જાંબ, ગટન, કમ-ચણીવળી ચાષાદૂરો છે; મનમથત વચના સાંપડતા નથી. દરજીએતી મુંઝવણ પણ ભારે છે. મને લાગે છે કે કદાચ દરજીઓ પોતાના આકરેને સંતોષવા આની ચોટી જીભીએ ખગાવીને પોતાને ત્યાં ન બદકાવે ! અથવા બીજા વિશેષકળામય નમૂનાઓ માટે આ ચિત્ર-દેખાનીની પાસે દોડી ન આવે !

પુણપાણચણ : પુણે તો દેવોને પશુ પ્રિય છે. દેવાંગનઓ ન કરમાય તેવાં પુણેના શણ્કરાર સરે છે. મદકાદિ કાશિદામતો એક નામિકા છે મકુતમાં પુણોનાં આભરણોમાં અનુરક્ત છે. જલે મકુત એને અનુકુળ વતે છે: સરદમાં થવું કમળ એવા દાઢયાં કીલા-વિલાસ માટે છે; દેવનતાં કુન્દ, યચકુન્દ એના દેશમાં ચૂંચાઓનાં છે; ત્રિચિરમાં થનાં કીક્રીની ત્રીવીઝીવી ૨૦૮ એના સુખપર લગાડેલી છે; અભોકામાં એણે વાસંતિક કુરુક પુણની મનલર વેણી લગાડેલી છે; એના કાનમાં ત્રિવીળનાં કહ્યુંફૂલ મૂલે છે તે એના સંચામાં વણાં કાનમાં કાનમાં કાનમાં એની માર્દવતા અને પુણની માર્દવતાનો સદા સુભય સંચોગ છે. માથાની વેણી, અળાનો મદકાર, દાઢપચના અજરા જીવરાત ગુહજ્ઞનમાં પશુ પુણેનું મોઢું સ્થાન છે: પુણમાં કે દીવાનખાલામાં કે અન્ય રજાને પશુ પુણે આકરથાને હોય છે.

મુંગારિકા : ચિત્રકાર વાસ્તવિકતાની સપાટી પરથી જલે દેવ દેવનાના ન્યોમમાં ચિત્રકરતા ફરે છે: જેની પાછળ, જેના મુંગાર પાછળ આટલી જલેમથ ઊભી એ મુંગારિકાને એ દર્શિયક પર ખડી કરે છે.

દિલ્લેસેજ ચિત્રકારની પીછી સાથ પ્રેક્ષક પશુ દિલ્લેસેજથી એ સુંગારિકાનું વિંસ વાંચે છે. એપાની વેળા છે, આસમાનતા ચંદરવા પર સંધ્યારાણી રંગીણ પૂરી રહી છે, ને જાણે આ સુંગારિકાના દિલમાં પશુ કાંઈ પ્રાંતમતી દરપના-રંગીણી રચ્યા રહી છે-એણે પોતાનો ફેસ-કલાપ મૂચીને એભોડ તાગ્નું પુણેની વેણી પહેરી છે; કાલમાં તાગ્નું પુણેની વેણી છે; નવતરી નરેમથવિતી આતપી આપતો જાળે ને ગણે મસુલક દૂનમાં કોભી રજા છે; આકાશના વેશમાં આજી સરીને કિતરીય જેનો ઘટાટી રજો છે ને જો પાણુ નકસીયાથા પડા મેદમદ પતનથી જીડી-જીડીને જાણે એ નારીના દિલને આશાસન આપી રજા છે.

—પણ મુંગારિકા ફર ફર નિહાળી રહી છે; ધમધમતા આવતા ખારા પ્રીતમના પમથાનો મધુર ખતિ જાણે એ અંતરીક્ષમાંથી સાંભળી રહી છે ! છવનભયોત : છેલ્લું ચિત્ર, ને કનિકદમ ચિત્રકાર-દેવતી પોતાનું કશ્ચિત્ત કહી દે છે. સૌદર્ભ ને શીલથી છલકાતી મુંગારિકા પતિય એવા છવનભયોતિ ગયાવે છે. અપીએ સપી મળે છે. જનનોનાં ચંદલર નમણાં જાણે એવી રજા છે. વાચાની તો ત્યાં આદરમકતા ને નથી ! સુખદ છવનની ડાપ મુખ પર નરવતી રહી છે, સંતોષની ઘરેલા સુખમુદા પર જવાએવી છે, અંતર જાણે રજા છે, જોડી આલ ચરેલે રમવા ! કિનાવળી કિનાવળી જાળે સભળ ચાલ છે, અને મંમલભયોત પેદાવે છે ને સંસારમાં સ્વર્ગ કિનારના પ્રપાત કરે છે.

જુઓરનો સિદ્ધિ મનાએલો છે. આ જુઓરસિદ્ધિ અગાન પિંદુલે નામ આપતા બાદ ચિત્રકરોએ પણ મહેનત કરવામાં કંઈ કરસે શાબી નથી. એક જ પુછ્યા વિચારેવ આદિતિના સમયમ ૩૮૪ અર્ધશ હોતી એસણે ચંદ્રનાતાએને નિત્ય નદીન કંઈક કરવાની સમજ કરી આપી છે. ભિન્ન-ભિન્ન રુચિધરાતરારે મોતપોતાની રૂચિ અનુસાર પતંગી કરી શકે છે. આમાં પણ રંગેઆ, પાકડર કે તુલુદબ્જા રંગથી છુદીબ્જી રીતે ભરવામાં આવે તો વર્ણ સુધા ચાલી શકે તદલા ચંદ્રકે શાય તેમ છે.

મોઢી : [નં. ૬] મહાકાવિ કાલિદાસે 'મેઘદૂત'માં ઉત્કલેનીથી અલબેલી સુંદરીએના પતની મેઢના રંગથી સુશીભિત વર્ણુતી છે. મરાની કે કાસલી શામરો તો ખુને મુલાખના રંગથી પતની પર બરી રીત થા છે. એટલે મેઢી, અગતો કે લક્ષણાચ વણી કાળથી સ્ત્રીએના મૌહર્વર્ધક સાધન લેયે વપરાય છે. મેઢી વચોવતના કાસરમાં આદરેખચાત્રીઓ પણ કંઈક પ્રમાણ આપે છે. એ તરફ કિંમત કરીએ તો પણ, સૈદર્ધર્થક સાધન તરીકે પણ એનું મૂલ્ય અઠગ છે. લ્લોળા પર અને પમ પર મેઢી કે અગતાથી કેવી વિશિષ્ટ ભવિતી ઉપવાથી શક્ય, એ બાંદ ચિત્રકરો શોડાયેક કિનુદ નમૂનાઓ અઢી રમૂ કર્યા છે. પ્રતેક નમૂનામાં સ્ત્રી મેજના રંગેલી છે કે તેમાં સાધારણ ફેરફાર કરતાં એક નવી જ ભાન ઉપવી આવે :

રંગેલી :

[નં. ૮, ૧૪, ૧૮, ૨૨] રંગશર્મા છત્રાતનું સંરકરભય, વતારવજનું ને રંગરહતાપ્રેમી કરનું રંગેશા એ ખાસ ચિહ્ન છે. પ્રાતઃકાળમાં આંગણું,

મોઢ કે પરસાળ રંગમ્લ કરીને, બઢી કંઈક તથા બીજા અનેક રંગોનાં પુતંગી રંગેશાનું દરમ બરેબર આદ્રસાદક છે. મૂજરાતમાં મોઢાં શહેરોનાં સંદેશોમાં રંગેશા પુરવાની શોખ નજરે પડે છે. પાણી ઉપર પણ પાકડરથી સુંદર રંગેશા પુરાય છે. રંગેશા પુતંગરને બાદ રંગરહતા અનિવાર્ય હોય છે. એટલે આ મેજનામાં આલોકનકું લક્ષ કરાય આ રીતે રંગરહતા જગત્વાય એ ઉતર વિશી લક્ષ. આપણે ત્યાં સારાં સંરકરો વરોમાં, લક્ષ પ્રસંગે, સીમન પ્રસંગે, પૂજન પ્રસંગે, વગેરેસવ થા પર્વોસવ પ્રસંગે રંગેશાનું આલેખન થાય છે. અઢી આપણાં આવેશા નમૂનાઓમાં લગભગ બધા યુચિત, સંરકારિના ને ભાવનામયતાના પ્રતીક સયા છે.

બરતનુશ્લુ :

[નં. ૧૪, ૧૬, ૧૮, ૨૪] આપણા દેશના અને અન્ય દેશના દરેક પ્રાંતના લગભગ દરેક ઘરમાં સ્ત્રીઓ, બાળાઓ કે નાની છંડકરીઓ આ વ્રજમાં રમ કરાવતી હોય છે. સ્ત્રીઓને ને બાળાઓને મળતા નરકરના સમયનો આ બદ્ધ મોઢો ને સાળદાયક ચટ્ટુપયોગ છે. બીજી રીતે જોએ તો ભરતનુશ્લુ એ નાના પ્રમાણમાં ચાલતા એકાદ મહેનતી સ્ત્રીઓનાં સમય સાધનો. સામાન્ય જીવી મામપ્રા-દેશના, દેશ, સંસાર ન વચ્ચના માનાતાના દુઃકમાં ને આમાંથી આવૃત્તમ કલારૂપિ સરજાય છે. કાલિયાવાડમાં ધણું કુટુંબોમાં એવે રિવાજ છે કે દીકરીના આજ્ઞા-પરિણામમાં માતાએ પ્રોતાનું ભરતનુશ્લુ મૂકવું જોઈએ. આ ભરતનુશ્લુ લઇને જંગી નવોરા, નવા ઘરને પોતાની કલામયતા ને સંરકારતોના એ રીતે અભેલ પદરમ આપી રહે છે. ભરતનુશ્લુમાં કાળેક કંઈકેય સ્ત્રીઓ એ કારા ઘરને ખુલે બેસીને, નિરાધારતાના આકરા દિશો બાદ સુખથી આલયિકા ઉપાર્જન કરતી નીરખવામાં આવી છે.

કાલમાં વિદેશી કૃતિઓનું ખૂબ મોટું અનુકરણ થઈ રહ્યું છે, એ વેળા આ કલામંદુર આગેણુ સુખ આલોકન બરેબર ઉપયોગી થાય પડશે. આ અનન્ય કૃતિઓ સાદી, ચલિયા, બેખજા કે સંગ્રહમાં વારીને તેને કોઢી મહેનત સુશીભિત કરી શકાય તેમજ સાદીના પાલનને પણ સમજારી લક્ષ, અપવા સાદીની આખી કૌર ભરી શકાય તેથી પણ આમાં સમાવડ છે. ચલિયા-વાલરા પર આદિતિએનું મોટું આપ કરીને પણ અલિત કરી શકાય તેમ છે.

મહેશ્વજાદ : [નં. ૨૦, ૨૨] સુંદર ઘર એ આવીના મહેશ્વજાદનો એક લક્ષણ છે. માનસને આત્મલેષ પામતાનું, આરામ લાખવાનું રક્ષા બરેબર શોભામયું હોવું બાદ : પશ્ચિમ કરતાં પૂર્વમાં ઘરને વિશેષ ચક્રવ્ય અપાયું છે, ને એ બાદ સુંદરતીઓ લેશેડા એના સમજાર પાળા મમ શેલી જેવાય છે. એના આંગન-ભાગી લાભે રસીયા સુધી, જગત્વા બેસતાના મોકાથી લઈ ને લગરપરજગ-રોક્ષિયા સુધી એના ચિત્તા કરતી હોય છે. સુંદર મેળાપ, દીવાલ પર નાચક નકશી,

દાર પર ભરેલા પડદા, ગ્રામલેષા પરના રંગીન ચંદરવા, ભેસતા બેઠાના વિવિધ નકશીયાળા આકાશ, દીવાનખાનાના તકિયા ને ગમેકે, બાળકોનાં પાદરુખા ને ટેખમાં આરકાદન-શુદ્ધિની શબ્દમારગળા બધે આપતી હોય છે. વગી સ્ત્રીઓ બાદ પોતાનું ચર એ મોટા કલામામ ભરતું છે. એને બાદ એ જોડલો અમ શે ને જોડલો સીવડ તામે તેડલાં આજા છે. અને પોતે મહેનત લઈને શબ્દમારેક આ કલાધર્મો નીરખાને એનું લેવું ગરવી પુષકિત બની ને નિમનનંદના અનુભવ કરે એ આનંદ

દેશાનું પાણી કરીને, પરલેખમાં મેલા શબ્દ સાધનોથી ચર શબ્દમારેકે ક્યાંથી મળી શકે ? મોઢનું લેખન બાદ લખકદ અર્થની આપણે ત્યાં જરૂર નથી. કેવળ

તેઓએ કહેશે કે તોની રસથી સમગ્ર કો કવિના કામ્ય કરતાં જ વધુ આસ્વાદ્ય છે. એના દીવાલો પરના ચાકળા, ધમચિયાના ચંદરના, હાર પરના નકશીકારી પડદા, એની મોલીચૂં છોટાળી, એના સાદી તકિયા, એના માલમસૂરિયાં, એના તીંજો અને એના ત્રીજા, બાવબાવનાં કલામજ બરતકામથી ડાઘેલાં છે. કો'કે નરનરું બાપું વળીને આવેલી નારીનાં પેટી-પટારો કે સંચ ખોલેલો! કલાછવનની આ મર્મભવિતી દલિયામર્મ પરિચય સાંપડી બહો.

કોણ એક ન સમજે કે આ નારીકંઈયેને સંભારનાં પશુ મુઠાળ ચેતવતી મળ મનજૂતી દોષ છે. આવી મુઠાળાંને-એકો કાલ્યયજ છવનતા તીવજ કંટાળો વેગુએલા છે; પણ કલ્યાણથી આ નારી એ કંટાળોભરી પણ મુઠાળ ચેતવતી મળ મનજૂતી દોષ છે. આવી મુઠાળાંને-એકો કાલ્યયજ છવનતા તીવજ કંટાળો વેગુએલા છે; એના કળામજ ધરસંભારને નિજાને છે તેઓને-વધુ મર્મદર્શક જનતા આ 'મુંઝારિકા'ની આપેલતા કરવામાં આવી છે.

કવિવ્રજ ચિત્રકાર આવી નારી એ કંટાળોભરી પણ મુઠાળ ચેતવતી મળ મનજૂતી દોષ છે. આવી મુંઝારિકા નામથી ઓળખાવે છે. એના મુંઝારમાં આકર્ષણ અવશ્ય છે-છતાં ટીંજ છે. એના મુંઝારમાં કાલિય કોળને કં-તણ સમવતીના કંટા સમજ. એટલી દુર્ભિતે આનંદ આપે તેવી, એની અસ્મિતાને ડાળે તેવી મુંઝારસંગિતા એને બેવનતા છે. પણ એનાં કાંઠ મર્મદર્શક બનતું નથી. નવાં પુર એટલાં પ્રજા છે કે જુલા ત્રાપાઓ હવે એમાં નરો શકતા નથી.

એવે દાણે, સંભારતી મુંઝારિકાઓની સમજ આ કલાકાર દેવતી આર્થવર્તની માલ-સાંધેલી પવિત્ર ભાવનાને ઘણાં શાળોને, પોતાની 'મુંઝારિકા' રજૂ કરે છે. નીરમે એ ને આનંદો, મુંઝારિકાઓ! શી છી વિધિવિધ સામગ્રી કલામર્મોએ એમાં સંકેપી છે!

'મુંઝારિકા'ના પ્રારંભ એક સમ્બર મુંઝારિકાથી માય છે. આ (પદ્ય પરનું) ચિંત્રણ ચિત્ર આપા કરાએપુટનાં મર્મભાવને રખડ કરે છે. મુંઝારિકાના દાઢમાં રહેલાં કળાપુષ્પ ને દીપક, આંહીછવનનાં શીલ ને સોદર્શનો એ મહાન સિદ્ધાન્તા પ્રગટ કરે છે. એવા જ મુંઝારિકા સખીઓના બીજા ચિત્ર પણ ચિત્રકાર પોતાની વિરલ્ય શર કરે છે. આ વિરલ્ય શર કરતાં પણ ચિત્રકાર પ્રસેક વિરલ્ય એક કિંમતવન ચિત્ર આપણી સામે રજૂ કરતા માય છે.

૧ વેણીચિત્ર: [નં. ૧, ૨, ૬] સુંદર, સુવાળા ને પ્રભાવ દેશને સોદર્શનું પ્રજાળ સાધન માનવામાં આવ્યું છે. કો'કે કાલે આં અને પુરુષ બન્ને કેસ રાખતાં, સમ્બારતાં, સમ્બારતાં, પણ પુરને અન્ય પ્રગટિઓમાં એ ધીરજ બાવ. આંએ એને સામ્યો, સમ્બારતાં ને પોતાના દેહનું એક મહાન આકર્ષણ બતાવ્યું. કવિઓ આંએના નાગપાશ અથવા અન્ય પ્રગટિઓમાં એ ધીરજ બાવ. આંએ એને સામ્યો, સમ્બારતાં ને પોતાના દેહનું એક મહાન આકર્ષણ બતાવ્યું. કવિઓ આંએના નાગપાશ અથવા અન્ય પ્રગટિઓમાં એ ધીરજ બાવ.

ચિત્રકાર દેવતીએ એ કલ મુથવાના અંતેક પ્રકારો આવી રજૂ કર્યાં છે. (જુઓ પદ્ય નં. ૨ તથા ૬) જુના કળાશી-વેદકાલીન સમયથી માંડી આવ સર્તીના અંતેક પ્રકારો એમાં સમાવિષ્ટ થઈ ગયા છે. ઉપરાંત એકીબની થોડીથી વિચિત્રતાએ કાળને વધાવતા અનેક પ્રકારો રચી કલામ તેમ છે. આ કરાએપુટમાં આપેલા નમતાઓ સુઝા, સુયેન્મ ને સમય પ્રમાણે શોભે તેવા છે. કેસરુંબની આ કળામાં મુલતપણો, મહારાષ્ટ્રીય સ્ત્રીઓ, બંગાળી સ્ત્રીઓ, ગદાસી-આંધ્ર તારાસલાગ ને મલબારની-સુંદરીઓ તથા ગર્મી લલતાઓ અમરણ્ય છે.

કેસમાં નાખવા માટે અંબોડાને મેળ્ય આપા દેશની, પાંદડીઓની કે પછી છુટીછુટી કળાઓની વેણીએ અનાવાય છે, સુવર્ણના અલંકારો પણ વપરાય છે; છતાં સુરંધિત પુણ્યોના જેવી વેણી બનાં સુધી મળે ત્યાં સુધી બીજ કાણ પ્રગટ કરે? પહેલાં સ્ત્રીઓ કેસમાં નાખવા માટેનાં વિવિધ પુણ્યોથી ભરેલાં હોય માટે માલગુને મોંઝામાં છતામ આપાની. પુણ્યોથી સ્ત્રીઓ કેસરુંબ નામે એ માલગુને કહેલી: 'એક વાર માલગુ બને તે માળવે, હાલે ડાલરિયાનાં ફૂલ.'

ભિખામિજ પ્રાન્તોમાં ભિખામિજ રીતે પુલવેણીઓ અનાવાય છે, અને એને અંબોડામાં મોહવવાની પદ્ધતિઓ પણ છુટીછુટી હોય છે. અનુક્રમતાં નામનાં ફૂલો વેણીઓનાં નવનાં કહેવર સરહે છે.

આંદોશ: [નં. ૪] હિંદુસ્તાનમાં લમલામ સર્વ જગ્યાએ, આર્થવર્તની તમામ સ્ત્રીઓમાં આંદોશો સોભામના આનિવાં ચિહ્ન હોયે સ્વીકાર્યો છે. સોભામ ચિહ્ન તરીકે આ મોજના કરવાર, ખરેખર કો કવિવ્રજ જ હશે. ઉપર કાલો ભગ્મર કેસકાપ, નીચે કાળજી ભગ્મરની સુંદર ને કાળો ને વચ્ચે મોરો ત્રોટા વિશાળ કાલપ્રદેશ: આ કાલપ્રદેશમાં કેસળ ચિત્રાવાની જેમ એક જ બિંદુ આજેખામ, ને ભણે આપું ચિત્ર સહજ બની ભાય છે. આ બિંદુમાં ભણે

आ जेभाउने शिवछठमा वटभट्टाभांसी कही १२वा पर भुक्त छहरे वहेररावचाने भय आचरनाउ, हेउ काभीरख नर कोउको, छुहा कोना चिनाभ
 होना, पूरैअछ निजाना कोउ वहेछ होना, सुचिता सुखभवा ने संरक्षादिनाथी उअउती को सरवाधुनि भन भुक्त रापीने तपुगुरे डेरी नम कराना अभिधान
 होय, अने ते ७८ ओगी भन्नात कायभ.

आने भेसभाउ अभिधायिका चिना कही राउभ तेभ छ, के श्री कनुभाउको कसानी को जेभा वहेररावचाने काभीरख भय आउ डोरी छ, ओगी कस
 वननसुखी भनी छ, वररावरी शोभा भनी छ, डंभाउ ने भीभतनु भन भनी छ, आ रीने बा डनुभाउनु आ वेणो—ओउ नया विजयपुटना प्रकाश भयेने—
 वराभाउ वरना ओउ आनंद भाष छ.

श्री डनुभाउ हेसाछा आउ पर्वन विधयेक कावाचित्वा प्रवट डरना अने हेन-हेभाना कसभसाधुधैरी उअउता आउ कसाधुपूरा प्रवट क्षया
 छ को सर्व कसाधुपूरा डरना ओउ अनाभा कसाधुपूरा उअउता नैपुड तेओ आउ ओउ धरी रखा छ, संख आभा तेओ ओउकसा नथी, जेभीन अने
 धुनिनी नेम परापर ओउकस उअरनाओपी भनी रहैव, तेभान विजहार भनी श्री काउपछेने पण आ संकस भेलाने कसग नाधैसाधे, वररा छ, आ
 रीते आ विजहार डेरीओ वर पणे नवीनना आभय-डर डरनी दुनिभाने—सविशेष डरने भरवा गुजरराखिने पाताना कभनी कसाधुछनी सुंदर ओउ आपी छ.
 गुणपरा परराउने नेम भान के प्रवेषता ओउ दायता नथी, ओउ कसान पणु भोनीभता राधनी नथी, उअरनाहोईना कायपूछे कसाभाने भन संसारोअ
 पातानु कसाहेन छ, पण वसाउ आउ आपणी वरती गुजरराखि उअरनी प्रवेउ विधान कस अने सौंदर्यनी लल्लि नरिभयानी नउर डेउपी रही छ, ते वेणो
 आ कसाधुपूरा ओभने मेक डंशण कसाभनेन विभनी अवरभ भरव भानेने.

वूररावरी छु ओउसे नकि, पण दिंदन अवररावरी भानेना भये कान पररा छु ने भयेओ छु ओउसे, ओउ संसारवांछु नथी कही छु छु के भान-
 नउर वूररावसु भनी भरती नदी—उपी काउने न नैवा भानेने.

कसैव सखी, साभना सोदा नेरी, नाखुडानी नरभीर सखी, संसारवती, भाधुन अनेगी अवररावसु केवण पाताना हेने ७ राखुभाउने-उअरउ रापीने
 शानि अनुभवनी नथी, वूररावसु तो प्रविता सखी छ, तेना वरहे नवाना आव ने साक्षिभ छ, जो आव ने ओ साक्षिभ अ अउउरानी अननविष विभ-
 जोनां व्यक्त डरे छ, तेना आउसाभान, कसकासाभान, हेरावहेभान, रसैवखुआं, ओगी जाणदीभान, ओगी भांडभान, ओगी ओगाभां गुजररावभा उअर-
 नउरनी सरावसिओ सदा गुजनी ७ होय छ.

वूररावसु आउ ओउ आसिप छ, जो धरकुडही छ, कु ओने धरदीवदी छु छु, पवित्र डरना पुर्वना आउस विभ छ, ता राउ हेराहे छ, अही भने
 प्रभुअराभाने छ, तां व्यक्तने नसे व्यक्त ओगाभय छ, अही धरने नासे व्यक्त भन्नात भाष छ, अही धरनी भवता छ, अने ओउसे ७ शक्तिपूनी भवता
 छ, आ शक्ति दीवदी नेगी भनी पाताना उअरसंसारने आउरवति छ.

हेराव छ के गुजरपती सुंदरीओने राखुभाउना, सोइदना, शोभा ना पड कंसानी कसिओओ पसे शोभना ७भा यवना, कसै कसो-नउरपी काउनु ते-
 डेराव छ ओ गुजरपती सुंदरीओने राखुभाउना ना पड कसुना आउ ते नवभ नदी.

वूररावसु आउ ओउ आसिप छ, जो धरकुडही छ, कु ओने धरदीवदी छु छु, पवित्र डरना पुर्वना आउस विभ छ, ता राउ हेराहे छ, अही भने
 प्रभुअराभाने छ, तां व्यक्तने नसे व्यक्त ओगाभय छ, अही धरने नासे व्यक्त भन्नात भाष छ, अही धरनी भवता छ, अने ओउसे ७ शक्तिपूनी भवता
 छ, आ शक्ति दीवदी नेगी भनी पाताना उअरसंसारने आउरवति छ.

ओने भरणे रभनी नीकाउगी, डिओउ भूषणी नथी, पनउ ५० पाएपी होउ भोच डिओउगी नथी, वहीओ अने पारसुओ अनी उअभाधुती परभनी.

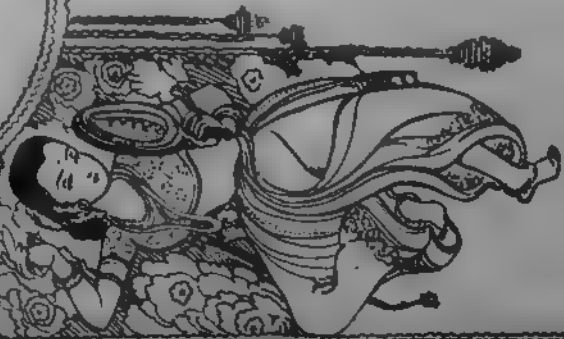
સૌન્દર્યમય છવન માટે, શું મારની નિર્દોષિ ને મોહક રંગોળીઓનો મુશ્ક

વિધાપીઠ મથાલુ
અમદાવાદ
મજરાતી ગ્રોપીસાઈટ-ટૅમ્ક

૨૪૪૨

જાંગલિકા

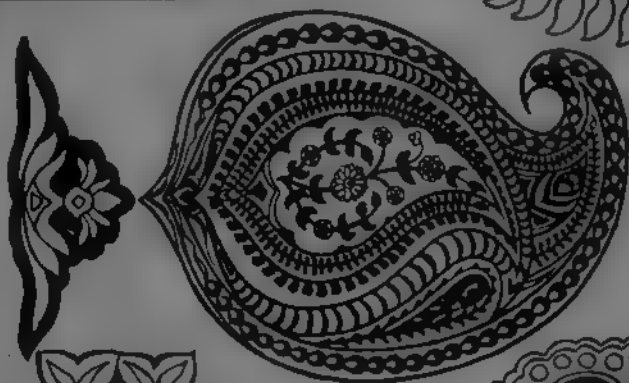
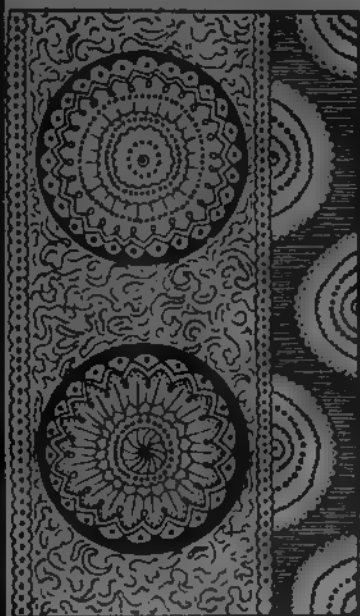
ફર્નુદેસાઈ:મદાદેસાઈ

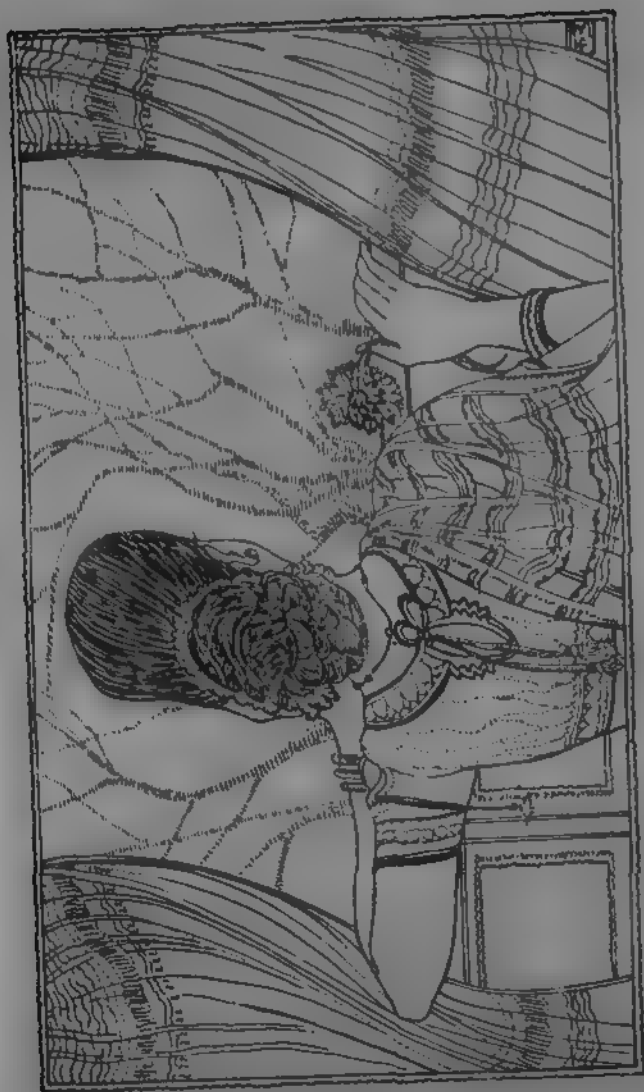

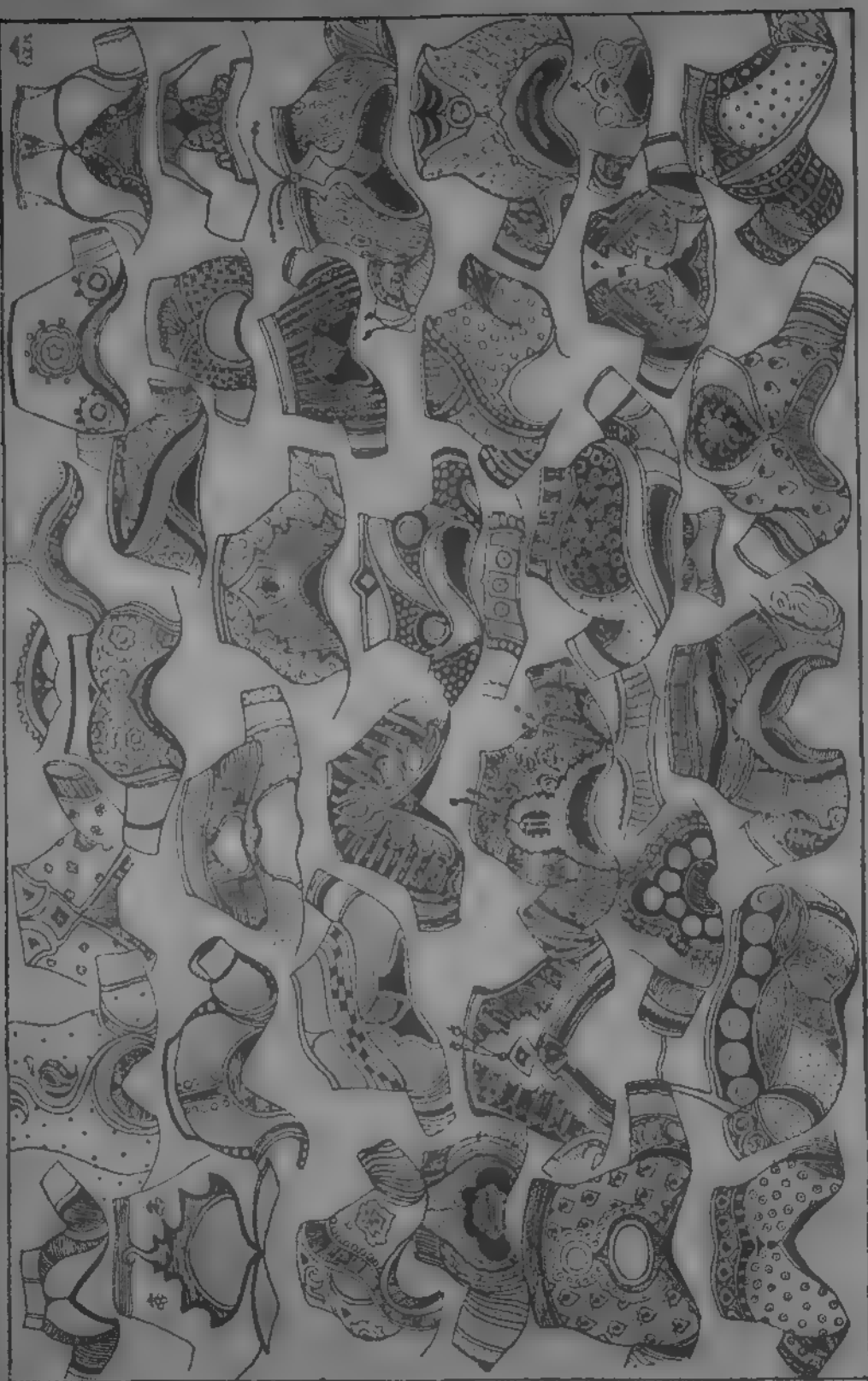
ક

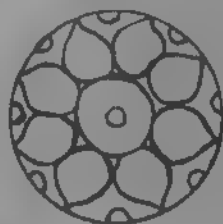
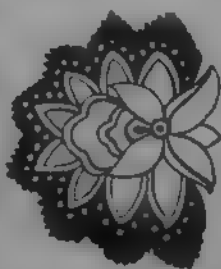
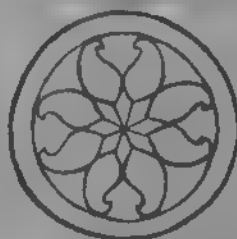
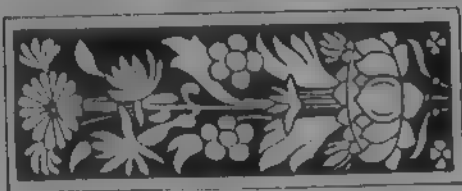
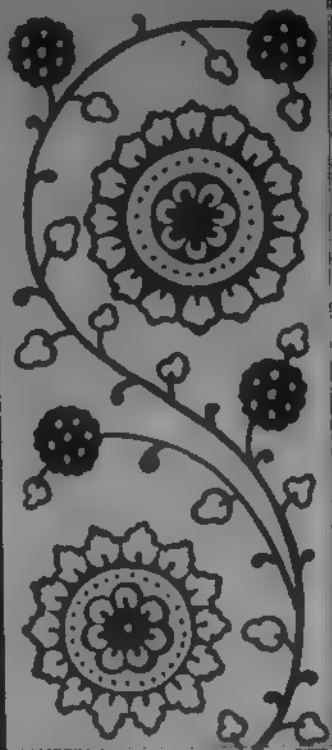
હસાના હાંસી સહદય મદારી, એ કહાણે જનસામાન્યમાં છવવા મારે વહેતી મુકતી, એ કહાણેમો પરમ કિરકર્મ છે. છવનની આમંત્રાઓને, છવનની અભિરુચિઓને, છવનની ભાવનાઓને પોતાની દુનિયા દારા 'અદાવતા' થવું એ કહાણારનો એક વૈભવ છે. જેની આંખ સતત સાથુ રહેતા (એકપાંચ અને એ-ચાલ કરતા) કુસેરા છે, એ કહાણારે પોતાને સાથેમાં નંદરમ ને તેજસ્વી ચિત્રોને અપીદાદિશી પાને, તેને ચિત્રકથક કૃપર ઉતારી તેની જગમગાણુ કરવી, એ એનો પરમ ધર્મ છે.

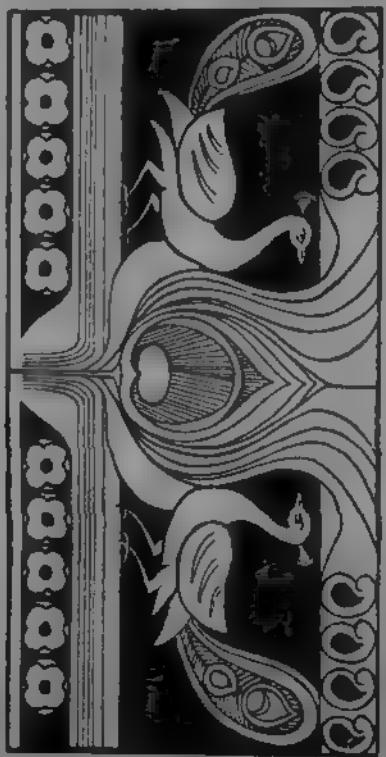
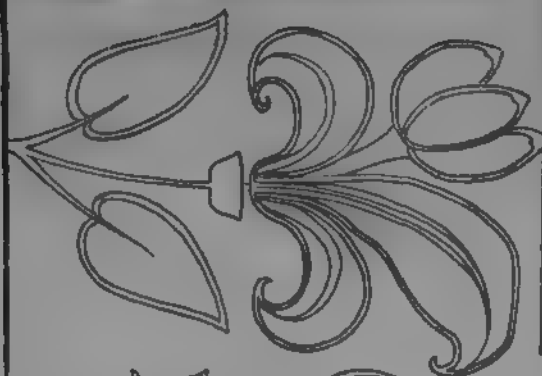
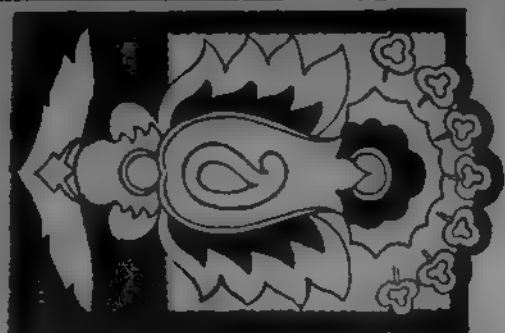
પોતાના અનેક કહાસંપુટ દારા આ કહા-કર્મ અદા કરનાર મી કનુ દેસાઈનું જ્ઞાન, મુજરાત અને મુજરાત બહારના વર્તમાન પ્રસિદ્ધ ચિત્રકારોમાં વિશિષ્ટ છે. આસેખનની વેગબદી હથેટી, વિવિધ પસંદ કરવાની નીરોમી અભિરુચિ, ભાવની પ્રજાગતા ને રેખા તથા રંગની અવંછી મર્મજતા એમની કલાને છવનતા આપે છે, એને નયનભનોહર બતાવે છે, ને સુધુકોને મારે આદરપાત્ર જતાવે છે. એક વેળા હતી—હજુ મર્મ કામની જ વાન છે—બ્યારે મુજરાતનાં હુદોમાં પરપ્રાનીય અને મોરે બાએ પરદેશી નગ્ન અને અર્ધનગ્ન, કુદુચિપૂર્ણ તત્ત્વોરો લટકતી હતી. સંસ્કારી મુજરાતીઓનાં સંસ્કારભર્યા મુલેની એ કાલિ-મા દોરાનું પુણ્ય મી કનુભાઈ દેખાડે પોતાના અનેક કહાસંપુટ દારા આદર્યું છે, ને મારતવર્ણન એક લોકપ્રિય ચિત્રહરન કહાણાર તરીકેનું મોરય કોસલ કર્યું છે. વિશેષ રમણતા ખાતર કહેવું જોઈએ કે એમ તો આપણે ત્યાં સારા ચિત્રકારોની એટલી બધી નાણુ નથી. હિન્દુસ્થાનમાં અનેક કહાણાવિદો છે, ને એમની અનેક દુનિયા બહુમુલે વેચાઈ ટાળવહેંકેલા શીલા-સાચુમાર રૂપ જતી છે, મીચન મુદેના વેળવસ્ત્રરૂપ જતી છે, દિગ્ગજ વિદાઓના મંડાની પ્રકેશાને પાત્ર જતી છે, ને કેટલીક તો આદે રંગેડીઓનાં આજુબજુ રૂપ જતી છે. પણુ મને એમ સદા સાચા કર્મુ છે કે એ તો શિવહત્તી મદારમાં રહેલાં રંગોળીનાં અમાન છે. મધાને મારે ત્યાં પલોચાવું ફરે, એને પામવાનું કષ્ટકામક ને એનું પાન તો કદાચ અગંભવ!

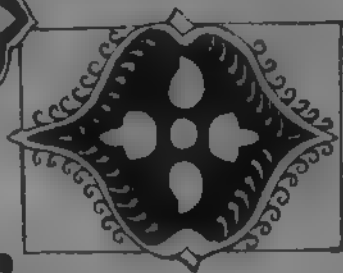
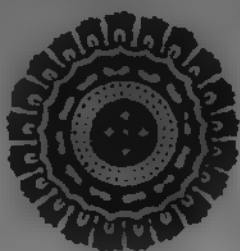

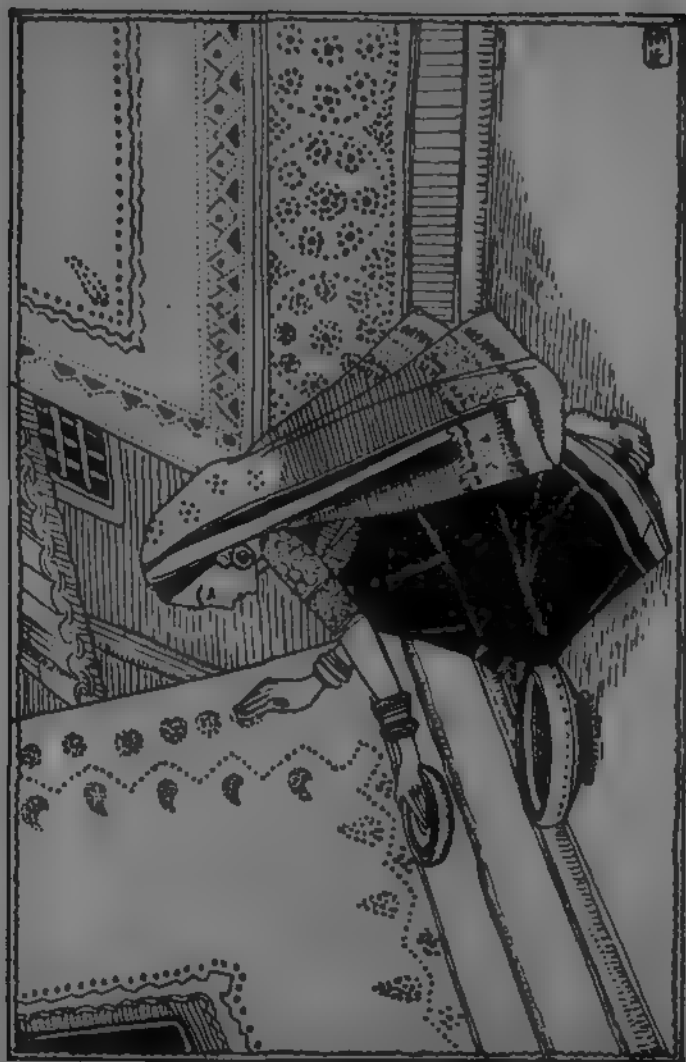

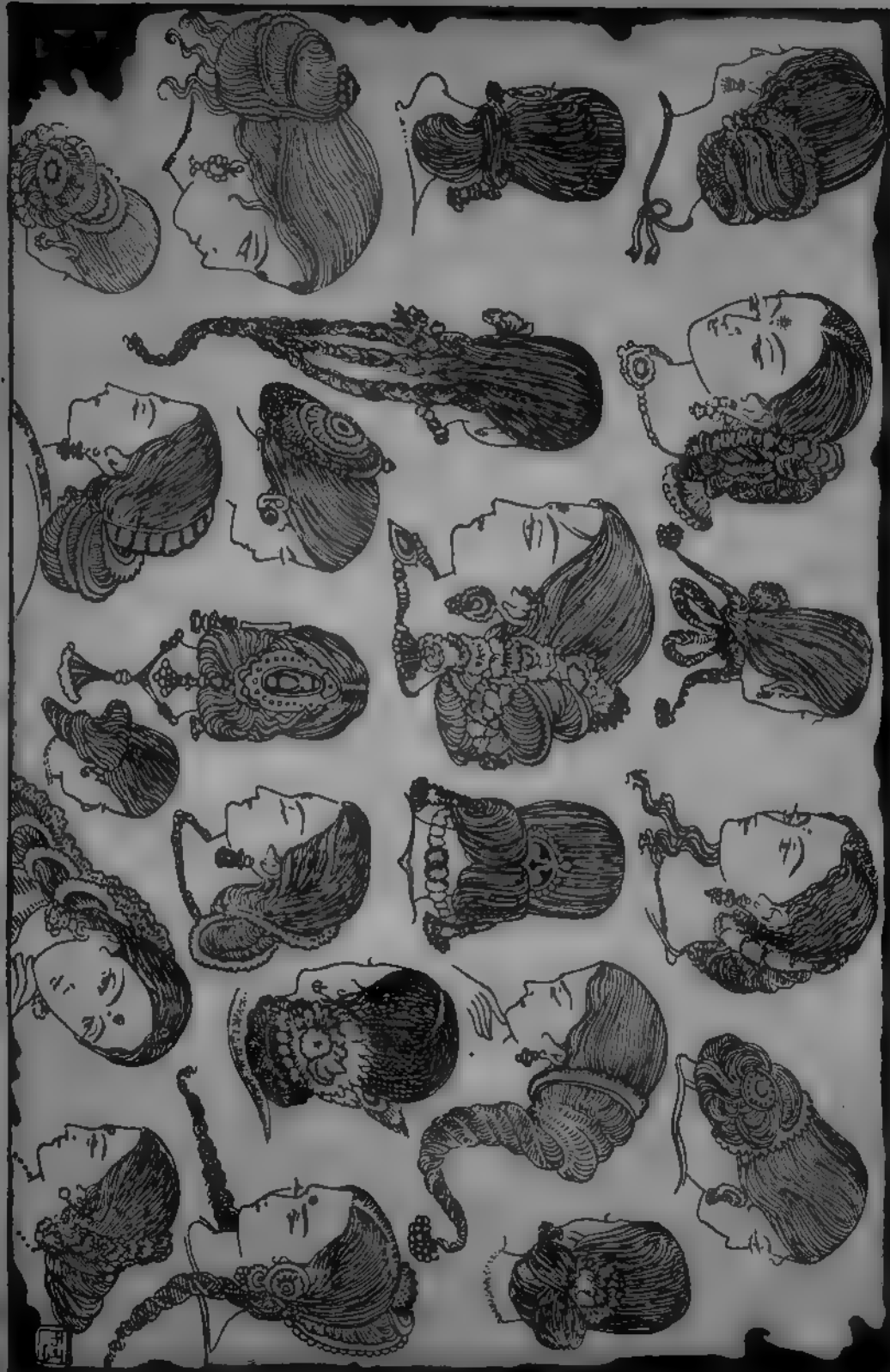

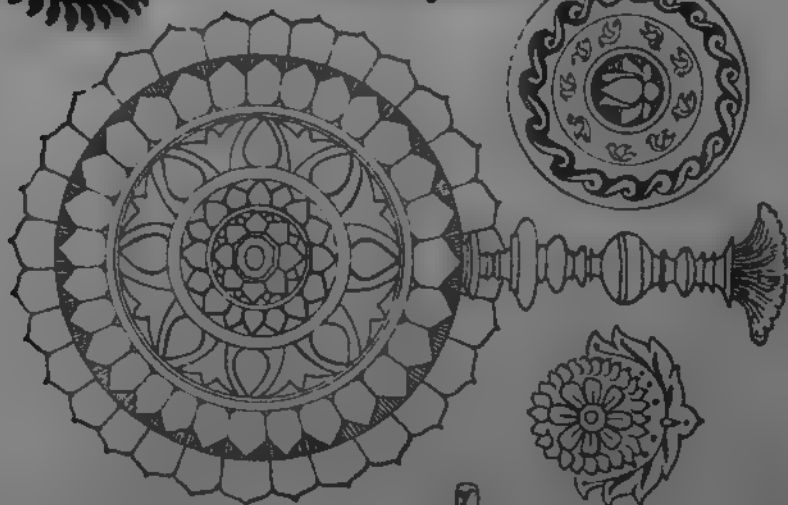
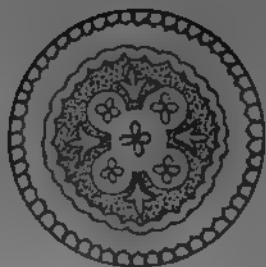

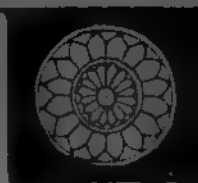
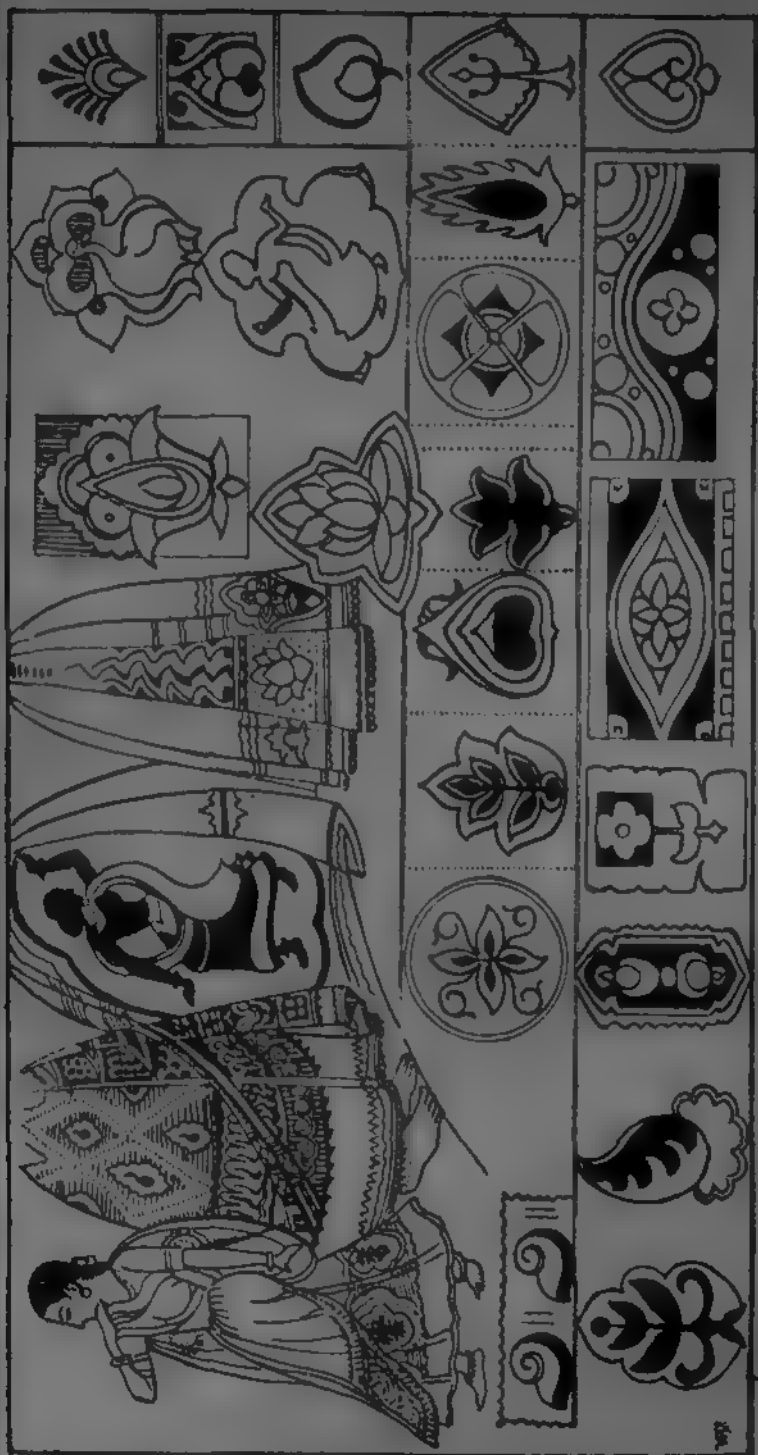

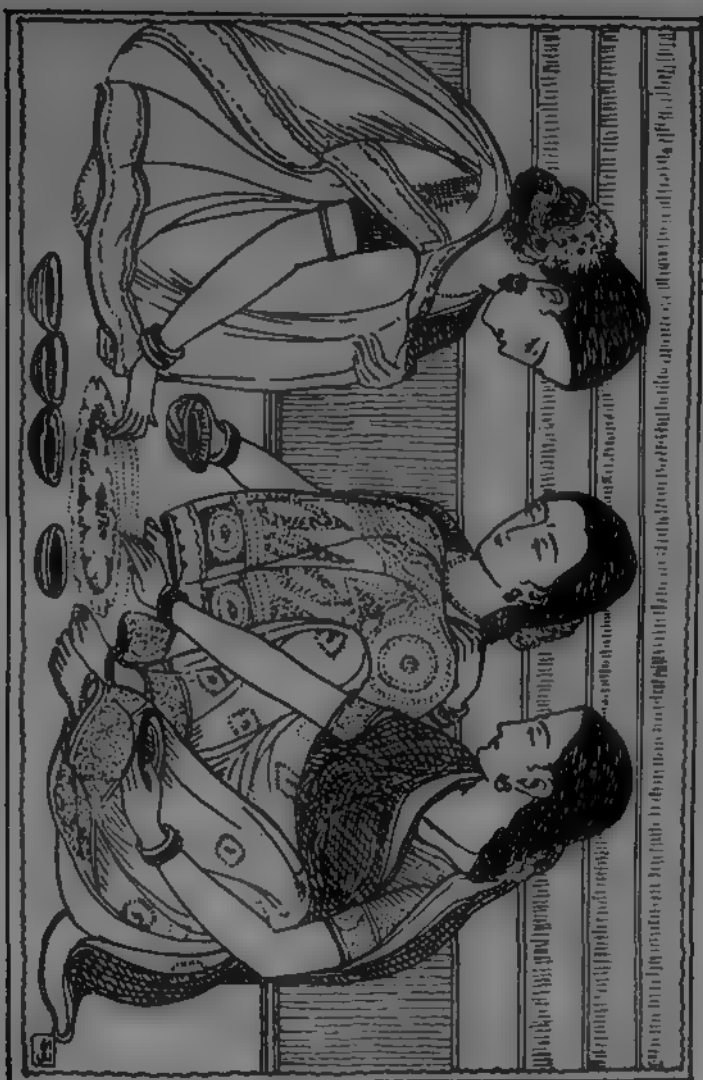

PICTURE BOOKS by

KANU DESAI

Silhouette

Part I Part II

Water Colours

Part I Part II

Ranga Lalani

Part I Part II

Nirya Retha

Rang Rekha

Shree Lekha

Mirabai

Mahatma Gandhi

Mahatmashala

Lagnaisara

Festival of Life

Folk Rituals

Gayatri

India's Pilgrimage

